

Instrukcja warunkowa w języku C++

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Schemat interaktywny](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Instrukcja warunkowa w języku C++

Źródło: Osman Rana, domena publiczna.

W tym e-materiale powtarzamy wiadomości ze szkoły podstawowej.

Wiesz już, czym charakteryzują się instrukcje warunkowe. Informacje na ten temat znajdziesz w e-materiale [Instrukcja warunkowa](#).

W tym e-materiale zapoznasz się z ich implementacją w języku C++.

Implementacje w innych językach programowania:

- [Instrukcja warunkowa w języku Java](#),
- [Instrukcja warunkowa w języku Python](#).

Więcej zadań? Sięgnij do: [Instrukcja warunkowa – ćwiczenia](#).

Twoje cele

- Przeanalizujesz składnię instrukcji warunkowej w języku C++.
- Wyjaśnisz, jak zapisać warunki wielokrotnie złożone.
- Wykorzystasz instrukcję warunkową do rozwiązywania prostych problemów.

Przeczytaj

Definiowanie warunków

Warunek może przyjąć dwie wartości logiczne: prawda (`true`) lub fałsz (`false`). Często oznaczane także 1 (prawda) i 0 (fałsz).

Operacje zawarte w instrukcji warunkowej wykonają się tylko wtedy, kiedy postawiony warunek przyjmie wartość `true`.

Jedną z podstawowych operacji wykorzystywanych do tworzenia warunków, podobnie jak w przypadku naszego programu obliczającego cenę, jest operacja porównania. W zależności od wyniku działania zwracana jest odpowiednia wartość logiczna, np.

```
1 int x = 5;
2
3 std::cout << (x == 5) << std::endl; // wyświetli 1 (true)
4 std::cout << (x != 5) << std::endl; // wyświetli 0 (false)
5 std::cout << (x == 7) << std::endl; // wyświetli 0 (false)
6 std::cout << (x > 2) << std::endl; // wyświetli 1 (true)
7 std::cout << (x < 5) << std::endl; // wyświetli 0 (false)
8 std::cout << (x <= 5) << std::endl; // wyświetli 1 (true)
9 std::cout << (x >= 5) << std::endl; // wyświetli 1 (true)
```

Ważne!

Do przypisania wartości do zmiennej używa się operatora `=`, natomiast do porównania ze sobą dwóch elementów służą **operatory relacyjne**. Podwójny znak równości `==` wskaże, czy dwa elementy są sobie równe. Operator „różne od” zapisujemy jako `!=`. Do silnych nierówności wykorzystamy `>` i `<`, natomiast do słabych `>=` i `<=`.

Warunki złożone

Choć warunki można [zagnieżdżać](#), to istnieją metody, które ułatwiają zapisywanie złożonych warunków.

Warunki zagnieżdżone:

```
1 #include <iostream>
2
```

```

3 using namespace std;
4
5 int main()
6 {
7     int x = 5;
8
9     if (x < 10) {
10         if (x > 3) {
11             std::cout << "Liczba jest większa niż 3 i mniejsza ni
12         }
13     }
14 }

```

W języku C++ mamy do dyspozycji zestaw trzech [operatorów logicznych](#).

Koniunkcję wyrażamy za pomocą operatora `&&`. Zwróci on wartość `true` wtedy i tylko wtedy, gdy wszystkie argumenty mają wartość `true`.

Operator `||` reprezentuje alternatywę. Zwróci on wartość `true`, gdy przynajmniej jeden argument ma wartość `true`.

Istnieje również jednoargumentowy operator negacji `!`. Zwróci on wartość `true` dla argumentu o wartości `false` i `false` dla argumentu o wartości `true`.

```

1 bool t = true;
2 bool f = false;
3 bool wynik;
4
5 wynik = t && t;           // wynik = true
6 wynik = t && f;           // wynik = false
7 wynik = f && t;           // wynik = false
8 wynik = f && f;           // wynik = false
9
10 wynik = t || t;          // wynik = true
11 wynik = t || f;          // wynik = true
12 wynik = f || t;          // wynik = true
13 wynik = f || f;          // wynik = false
14
15 wynik = !t;              // wynik = false
16 wynik = !f;              // wynik = true

```

Warunki połączone operatorami:

```
1 #include <iostream>
2
3 using namespace std;
4
5 int main()
6 {
7     int x = 5;
8
9     if (x < 10 && x > 3) {
10         std::cout << "Liczba jest większa niż 3 i mniejsza ni
11     }
12 }
```

Instrukcja else oraz else if

Język C++ ma również dwie dodatkowe instrukcje: `else` oraz `else if`. Pierwsza pozwala wykonać alternatywny blok kodu, kiedy kryterium instrukcji warunkowej nie zostanie spełnione. Druga jest połączeniem obu wspomnianych instrukcji, a więc wykona blok kodu, jeśli instrukcja warunkowa nie zostanie spełniona, ale jeśli zostanie spełniony nowy warunek.

```
1 #include <iostream>
2
3 using namespace std;
4
5 int main()
6 {
7     int x = 11;
8
9     if (x < 10 && x > 3) {
10         std::cout << "Liczba jest większa niż 3 i mniejsza niż 10
11     } else {
12         std::cout << "Liczba jest mniejsza lub równa 3 lub większ
13     }
14 }
```

Przykładowy problem

Przyjrzyjmy się bardziej rozbudowanemu przykładowi. Wyobraźmy sobie taką sytuację: pewna uczelnia prowadzi roczne kursy przygotowawcze dla przyszłych studentów. Nie są one obowiązkowe, jednak w rekrutacji dają pewną przewagę nad osobami, które w nich nie uczestniczyły. Uczelnia oblicza punkty rekrutacyjne w taki sposób, że wynik egzaminu maturalnego na poziomie rozszerzonym mnoży przez 3, a podstawowym przez 2. Finaliści olimpiad zdobywają dodatkowe 100 punktów, a laureaci 150.

Osoby uczestniczące w kursie niezależnie uczestnictwa w olimpiadach oraz od poziomu, na jakim zdają egzamin maturalny ze wskazanego przedmiotu, mnożą jego wynik przez 3 oraz otrzymują dodatkowo 150 punktów.

Korzystając z samej instrukcji warunkowej, musielibyśmy stworzyć szereg warunków:

```
1 int main() {
2     wynik = punkty;
3
4     if (kurs == false) {
5         if (rozszerzenie == true) {
6             wynik = punkty * 3;
7         }
8
9         if (rozszerzenie == false) {
10            wynik = punkty * 2;
11        }
12
13        if (olimpiada == true) {
14            wynik += 100;
15
16            if (olimpiadaLaureat == true) {
17                wynik += 50;
18            }
19        }
20    }
21
22    if (kurs == true) {
23        wynik = punkty * 3 + 150;
24    }
25 }
```

Wykorzystując operatory logiczne, możemy znacznie uprościć kod obliczający wynik rekrutacji:

```

1 int main() {
2     wynik = punkty;
3
4     if (kurs == false && rozszerzenie == true) {
5         wynik = punkty * 3;
6     }
7
8     if (kurs == false && rozszerzenie == false) {
9         wynik = punkty * 3;
10    }
11
12    if (kurs == false && olimpiada == true && olimpiadaLaureat ==
13        wynik += 100;
14    }
15
16    if (kurs == false && olimpiada == true && olimpiadaLaureat ==
17        wynik += 150;
18    }
19
20    if (kurs == true) {
21        wynik = punkty * 3 + 150;
22    }
23 }

```

Wykorzystując instrukcje else oraz else if, otrzymamy taki kod:

```

1 int main() {
2     wynik = punkty;
3
4     if (kurs == false && rozszerzenie == false && olimpiada == tr
5         wynik = punkty * 2 + 100;
6         if (olimpiadaLaureat == true) {
7             wynik += 50;
8         }
9     } else if (kurs == false && rozszerzenie == false && olimpiad
10        wynik = punkty * 2;
11    } else if (kurs == false && rozszerzenie == true && olimpiada
12        wynik = punkty * 3 + 100;
13        if (olimpiadaLaureat == true) {
14            wynik += 50;

```

```
15     }
16 } else if (kurs == false && rozszerzenie == true && olimpiada
17     wynik = punkty * 3;
18 } else {
19     wynik = punkty * 3 + 150;
20 }
21 }
```

Słownik

operator logiczny

operator pozwalający na wykonywanie podstawowych operacji algebry Boole'a, takich jak koniunkcja, alternatywa czy negacja

zagnieżdżenie

umieszczenie jednej operacji wewnątrz drugiej

Schemat interaktywny

Polecenie 1

Matka i syn planują zakup biletów lotniczych. Podstawowa cena biletu oferowanego przez linie lotnicze wynosi $cena$ zł. Dopłata za przewożenie bagażu cięższego niż $limitMasy$ kg wynosi $doplataNadbagaz$ zł. Ubezpieczenie bagażu to dodatkowa kwota w wysokości $ubezpieczenieBagaz$ zł – jeśli jednak pasażerowie dopłacają już za nadbagaż, to ubezpieczenie kosztuje ich tylko $ubezpieczenieNadbagazu$ zł. Osoby podróżujące klasą biznesową mają cenę zarówno nadbagażu jak i ubezpieczenia wliczoną w koszt biletu, którego cena jest wyższa o $doplataBiznes$ zł od podstawowej. Rodzina nie leci klasą biznes. Matka bierze ze sobą $wagaBagazuMatka$ kg bagażu. Syn bierze ze sobą jedynie $wagaBagazuSyn$ kg bagażu. Oboje decydują się na ubezpieczenie.

Ile zapłacą za bilety?

Przetestuj swój program dla następujących danych:

```
1 cena = 250
2 limitMasy = 6
3 doplataNadbagaz = 70
4 ubezpieczenieBagaz = 40
5 ubezpieczenieNadbagazu = 25
6 doplataBiznes = 150
7 wagaBagazuMatka = 9
8 wagaBagazuSyn = 4
9 klasaBiznes = fałsz
10 ubezpieczenie = prawda
```

Specyfikacja:

Dane:

- *cena* – liczba naturalna
- *limitMasy* – liczba naturalna

- *doplataNadbagaz* – liczba naturalna
- *ubezpieczenieBagaz* – liczba naturalna
- *ubezpieczenieNadbagazu* – liczba naturalna
- *doplataBiznes* – liczba naturalna
- *wagaBagazuMatka* – liczba naturalna
- *wagaBagazuSyn* – liczba naturalna
- *klasaBiznes* – zmienna logiczna
- *ubezpieczenie* – zmienna logiczna

Wynik:

Program wyświetla informację o sumarycznej cenie podróży zapisanej w zmiennej *doZaplaty*.

Polecenie 2

Zapoznaj się z prezentacją i porównaj z nią swoje rozwiązanie.

Problem 1

Uczniowie przygotowali program, który temperaturę podaną w Fahrenheitach przelicza na stopnie Celsjusza i na tej podstawie ocenia stan zdrowia.

Spróbuj napisać program przedstawiony w schemacie blokowym za pomocą języka C++. Przetestuj jego działanie dla temperatury 247 F.

Specyfikacja:

Dane:

temperatura – temperatura ciała podana w stopniach Fahrenheita; liczba rzeczywista

Wynik:

Na standardowym wyjściu pojawia się jedno z określeń opisujących stan zdrowia:

hipotermia, temperatura w normie, gorączka, hipertermia, hiperpireksja

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Napisz program, który sprawdzi, czy podana liczba x jest mniejsza od 10. Przetestuj jego działanie dla liczby $x = 7$.

Specyfikacja:

Dane:

x - liczba naturalna

Wynik:

Program wyświetla komunikat: *Liczba x jest mniejsza od 10*; w przeciwnym przypadku program nie wyświetla niczego.

Ćwiczenie 2

Napisz program, który sprawdzi, czy podana liczba x jest parzysta, większa od 50, ale mniejsza od 100. Sprawdź jego działanie dla $x = 73$.

Specyfikacja:

Dane:

x - liczba naturalna

Wynik:

Gdy liczba x jest parzysta, większa od 50 i mniejsza od 100, program wyświetla komunikat: *Liczba spełnia warunki*; w przeciwnym przypadku program wyświetla komunikat: *Liczba nie spełnia warunków*.

Ćwiczenie 3

Uczniowie pisali sprawdzian z informatyki, z którego mogli uzyskać maksymalnie 100 punktów. Punktacja przedstawiała się następująco:

- 0–39 pkt – ndst
- 40–54 pkt – dop
- 55–69 pkt – dst
- 70–84 pkt – db
- 85–98 pkt – bdb
- 99–100 pkt – cel

Napisz program, który przypisze ocenę do podanej liczby punktów.

Przetestuj jego działanie dla ucznia, który zdobył 22 punkty.

Specyfikacja:

Dane:

p - liczba naturalna z zakresu od 0 do 100

Wynik:

Program wyświetla, w zależności od liczby uzyskanych punktów, jedno ze słów: *ndst*, *dop*, *dst*, *db*, *bdb* lub *cel*.

Dla nauczyciela

Autor: Maurycy Gast

Przedmiot: Informatyka

Temat: Instrukcja warunkowa w języku C++

Grupa docelowa:

Liceum ogólnokształcące i technikum, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy i rozszerzony

Podstawa programowa:

Cele kształcenia – wymagania ogólne

- I. Rozumienie, analizowanie i rozwiązywanie problemów na bazie logicznego i abstrakcyjnego myślenia, myślenia algorytmicznego i sposobów reprezentowania informacji.
- II. Programowanie i rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem komputera oraz innych urządzeń cyfrowych: układanie i programowanie algorytmów, organizowanie, wyszukiwanie i udostępnianie informacji, posługiwanie się aplikacjami komputerowymi.
- III. Posługiwanie się komputerem, urządzeniami cyfrowymi i sieciami komputerowymi, w tym: znajomość zasad działania urządzeń cyfrowych i sieci komputerowych oraz wykonywania obliczeń i programów.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

- I. Rozumienie, analizowanie i rozwiązywanie problemów.

Zakres podstawowy. Uczeń:

- 1) planuje kolejne kroki rozwiązywania problemu, z uwzględnieniem podstawowych etapów myślenia komputacyjnego (określenie problemu, definicja modeli i pojęć, znalezienie rozwiązania, zaprogramowanie i testowanie rozwiązania).
- 3) wyróżnia w problemie podproblemy i charakteryzuje: metodę połowienia, stosuje podejście zachłanne i rekurencję;
- 4) porównuje działanie różnych algorytmów dla wybranego problemu, analizuje algorytmy na podstawie ich gotowych implementacji;
- 5) sprawdza poprawność działania algorytmów dla przykładowych danych.

Zakres rozszerzony. Uczeń spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

2) do realizacji rozwiązania problemu dobiera odpowiednią metodę lub technikę algorytmiczną i struktury danych;

3) objaśnia dobrany algorytm, uzasadnia poprawność rozwiązania na wybranych przykładach danych i ocenia jego efektywność;

II. Programowanie i rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem komputera i innych urządzeń cyfrowych.

Zakres podstawowy. Uczeń:

1) projektuje i programuje rozwiązania problemów z różnych dziedzin, stosuje przy tym: instrukcje wejścia/wyjścia, wyrażenia arytmetyczne i logiczne, instrukcje warunkowe, instrukcje iteracyjne, funkcje z parametrami i bez parametrów, testuje poprawność programów dla różnych danych; w szczególności programuje algorytmy z punktu I.2);

2) do realizacji rozwiązań problemów prawidłowo dobiera środowiska informatyczne, aplikacje oraz zasoby, wykorzystuje również elementy robotyki;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje matematyczne oraz kompetencje w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii.

Cele operacyjne (językiem ucznia):

- Przeanalizujesz składnię instrukcji warunkowej w języku C++.
- Wyjaśnisz, jak zapisać warunki wielokrotnie złożone.
- Wykorzystasz instrukcję warunkową do rozwiązywania prostych problemów.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- dyskusja;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem multimediu i ćwiczeń interaktywnych;
- ćwiczenia praktyczne.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. **Przygotowanie do zajęć.** Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia e-materiał: „Instrukcja warunkowa w języku C++”. Nauczyciel prosi uczniów o zapoznanie się z treściami w sekcji „Przeczytaj”.

Faza wstępna:

1. Nauczyciel inicjuje rozmowę wprowadzającą w temat lekcji. Przedstawia cele zajęć oraz kryteria sukcesu.

Faza realizacyjna:

1. **Praca z multimedium.** Nauczyciel wyświetla zawartość sekcji „Schemat interaktywny”. Uczniowie w parach próbują rozwiązać polecenia. Na forum klasy omawiają swoje propozycje. Następnie zapoznają się z Prezentacją multimedialną.
2. **Ćwiczenie umiejętności.** Uczniowie wykonują indywidualnie ćwiczenia nr 1–2. Po wykonaniu każdego z nich następuje omówienie rozwiązania przez nauczyciela.

Faza podsumowująca:

1. Nauczyciel zadaje pytania podsumowujące, np.
 - w jakich sytuacjach instrukcja warunkowa nie jest potrzebna?
 - w jakich sytuacjach instrukcja warunkowa jest konieczna?
 - w jakiej sytuacji kolejność występowania warunków ma znaczenie?

Praca domowa:

1. Uczniowie wykonują ćwiczenie 3 z sekcji „Sprawdź się”.

Materiały pomocnicze:

- Oficjalna dokumentacja techniczna dla języka C++.
- Oficjalna dokumentacja techniczna dla kompilatora GCC/G++ 4.5 (lub nowszej wersji).
- Oficjalna dokumentacja techniczna dla oprogramowania Code::Blocks 16.01 (lub nowszej wersji), Orwell Dev-C++ 5.11 (lub nowszej wersji) lub Microsoft Visual Studio.

Wskazówki metodyczne:

- Nauczyciel może wykorzystać multimedium w sekcji „Schemat interaktywny” do pracy przed lekcją. Uczniowie zapoznają się z jego treścią i przygotowują do pracy na zajęciach w ten sposób, żeby móc samodzielnie rozwiązać zadania dołączone do e-materiału „Instrukcja warunkowa w języku C++”.